
102/2KISWAHILI
MWONGOZO
KIDATO CHA TATU

UFAHAMU

- (a) Lazimawakubalimabadiliko / kuwaswala la mabadilikokuhusuujinsiahaliwezikupuuziliwambali
(alama 2)
- (b) (i) Kutukanwa
(ii) Kudharauliwa
Kunyimwa
Hakikunyimwaheshima
Kunyimwanafasizaajira, elimu, uongozi (zozote 3x1=alama 1)
- (c) (i) Jamiiinathaminiisanamisingiyafamilia/ mumenamkewafamiliainayohusikawanaushirikianomkubwa
(ii) Kiongoziambayehanamke au familia au Yule ambayemke wake hatambuliki,
hutiwamashakanajamiihatakamakiongozialiyenaazmayakushikiliakazingumuyakuongozaumma.
(alama 2)
- (d) (i) Kwasababuyatalengamafanikiyafamilianamume
(ii) Kiongozialiyefaulukatikausimamizi wake maranyingihuanamkeambayewanashauriana
(iii) Tunawezakuwaonawanawakemashuhuriwaliotoauongoziambaohadiwaleounapigiwamfano.
(3x1alama 3)
- (e) (i) Kukosaurithi
(ii) Maishayadhiki
(iii) Kubaguliwa
(iv) Magonjwayanayoweza kuangamizak.v. ukimwi
- (f) (i) Kushamiri-kunawiri
(ii) Hadiriki- hafai/ hastahili
(iii) Azma- Nia/ kusudi

UFUPISHO

- (a) - Tunaishikatikakipindikizuri cha historia.
- Tunachanjwatukiwawadogodhidiyamagonjwahatari.
- Magonjwayaliyokosatibasasayamedhibitiwa.
- Yamkinitibayamagonjwasuguitapatikana.
- Lichayabinadamukuwanamatumaini, yameanzakuyeyukapolepole.
- Ajalizabarabaranihuwauawatumaelfukwamaelfu.
- Ongezeko la magarilimeletaajalinyingi.
- Barabarazamijinizimejaamagari.
- Misituimefuekwakutengenezabarabarazamagari.
- Wavunjajiwasheriazabarabaraniwameongezeka.
- Piaajalizilosababishwanauendeshajimbayazimeongezeka. (zozote 8x1 = alama 8)
- (b) - Kukazasheriazauendeshajimagari.
- Mitihaniyauderevayapaswakuwamigumuzaidi.
- Maderevawamagarikufanyiwamitihanibaadayamiakamitatu.

- Umriwakuendeshagarilolotekupandishwa had miaka 21.
- Ukaguzikabambekwamagarikilamwaka.
- Sheriazinazohusiananaulevizapaswakukazwazaidi.
- Kuwanaviwangovyakasikatikabarabarazote.

(zozote 5x1 = alama 5)

Matumiziyalugha

a) dh -nzito/ ghuna -al.1

th -hafifu/sighuna -al1.

b) i) JumanimleviKtz
ii) Ameendadarasani -kielezi } al.2

c) i) Mtu/watuwamefanyahivyokwaniabayao.
ii) Kulazimishwa /kushurutishwa.

d) Nyakatizakangazikunamatatizoyanayokumbazaraa. Atakaebadilishia neon kiangazinazaraa =0

4x ½ =al.2.

e) Fatumaalisemakuwa Sofia alikuwaamemleteanguoyakesikuiliyotangulianaangeivaasikuumbayoingefuataakienda Nairobi.

6x ½ =al.3.

f) i) Haliyakuendelea/ kitenzikishirikishikamilifu.
ii) kutowezekana /hamnamatumizi

(alama 2)

g) i) Shangazi -kitondo
ii) barua -kipozi
iii) posta -Ala. } alama 3.

h) S → KN + KT
KN → N + S
N → Mganga
S → aliyefarikijana
KT → T+E
T → atazikwa
E → kesho.

8x ½ =al.4

i) Kipakakilimraruakinguochake.
Kijipakakilimraruakijinguochake.

- j) Ungekuananiasafiangekusamehe. (al.2)
Akikosaupandemmoja =0.
- k) i) Mtuanyekulamkateameagizaletewe chai.
ii) Mtuambayanakulamkateameagizaletewe chai.
iii) Mtuanyemkateameagizaletewe chai. Lolote/sahihi =al2.
Lazimakuagizakutajwendiposaapatealama.
- L) Ni vigumukwawatotowasiothaminiwazaziwaokufanikiwamaishani. Al.2
- M) Nanialyekikatachandaruchangukwawembe? Sasitaweazakusafirinilikotokakule
Malaba. Ninamtakaajeaniombemsamaha.
- N) Kitenzikishirikishikipungufu. } Wameridhiana.
Kukubali/kusisitiza } wa-me-awali- al 1
Kivumishikiashiria } an-a-tamati- al.1
Jinsi/namna. } Zozote 2x1=al2.
- o) Wanafunziambaohupitamtihanihusherehekea. al1
- p) Mwalimumwanamkeallitufunza. (al. 1) (kadina)
- q) Kirainomino – walimuwa Kiswahili.
- r) Mvulanammojaametali kiwa.
Akiandikamsichana =0.
- Al.1
- S) i) Changamano al.1
ii) Ambatano al.1

6x ½ =al3.

D. ISIMU JAMII

- (a) Sajili- Ni lughayakimazingira. Ni mitindombalimbaliyalughanamatumiziyakekatikamuktadhambalimbali. Mf sajiliyahospitalini, sokoni, darasanin.k
- (b) Lafundi-Ni matamshiyamzungumzajiyanayotokananaatharizalughayakeya kwanza/zinazomzunguka
Mfanowakamba- mbibi/bibi
Wakisii-chakura/chakula
- (c) Lahaja- Ni lughayakimaeneo. Ni mgawanyikowalughakutokananasababuzakijiografia/kijamii. Mfanokimvita, kiunguja, kimtang'ata
- (d) Lingua franka- Ni lughayakatiyamawasilianoyenyewatuwaasilitofauti
Inatumikakatikashughulinyingizakijamiimfanobiashara. Ina wasemajiwengi mf. Kiswahili Mjini Kenya, naAfrikayamashariki
- e) Krioli- Ni pijiniiliyokomaa. Wakatiwatuwanajifundishapijini kamalughayaoya kwanza nahivyokupokezanakutokakizahadikizingine mf. Enyoyo, egeteri
Kuelezaalama 1, mfano 1

(2x5=10)